# Devrimci Özne ve Sosyalist Birey, Siyaseti Sevenlere Örgütsüz Yaşayamayanlara...

Gelenek sayfalarında sosyalist bireyden, aydın olarak bireyin rolünden, sosyalist aydının mücadeleci kimliğinden çok söz edildi. Dönüp geriye, yazdıklarımıza baktığımda benim en önemsediğim nokta şu oluyor: Gelenek sayfalarında bu konu, soyut bir devrimci etik ya da yine soyut bir komünist kişilik tarifi elde etme muradıyla hiç ama hiç yapılmadı. Gelenek'te bu başlık altında yaklaşımlar geliştirildiğinde baskın olan özellik bir devrimci etiğin ve komünist kişiliğin inşası çabası, bu çabaya içkin bir dinamizm olmuştur.

Ve bugün "sosyalist birey" tekrar ele alındığında eskiden yazılanlardan çok, bu inşa çabasının kazanımları çerçeveyi ve zemini belirleyecektir. Bu yazıya bir iddiayla başlıyorum: Türkiye'de son yıllarda içten içe ilerleyen bir süreç fiili kazanımlarına dayanarak, politik, kültürel ve etik ögeleriyle sosyalist birey tartışmasını, bu ülkede çoğu zaman mahkum kaldığı skolastik çerçeveden kurtarmıştır. Altı-yedi yıl önce bu kitap dizisinde bir kuşağın oluşumundan kadro adaylarına iddialılık kazandırmaktan, bireyin kollektivize edilmesinden ve kollektifin gelişkin bireyleri baz alması "gerekliliğinden söz ediliyordu". Bugün Türkiye'de bu öngörüleri gerçeklik haline getiren bir kadrolaşma vardır ve bu kadrolaşmanın varlığı hem tartışmalara hem de toplam birikime çok önemli bir girdi sunmaktadır.

Altını çizdiğim iddia; birincisi yanlış anlaşılmamalı: Bu ülkede marksist birikim hiçbir hareketin tapulu malı olmamıştır ve olmayacaktır. Bu anlamda belirli bir dönemde toplam birikime yapılmış girdilerin kimilerinin dışarı atılması mümkün değildir; her bir katkı bütünün parçasıdır ve olsa olsa, daha gelişkin bir bütünselliğin oluşturulmasıyla, kimi parçaların üstlendikleri roller, ağırlıklar farklılaşacaktır.

İkincisi, bu iddia, sunduğumuzu düşündüğüm katkının öncesi ve sonrasıyla ilişki içinde değerlendirilmelidir. Katkının bir öznel müdahale olarak kendi dışındaki nesnellikle, burada Türkiye sosyalist hareketinin etik ve kişilik değerleri ile birleşmesi, aynı zamanda realize olması anlamına gelir. Bu süreç tamamlanmamıştır.

Üç, bu katkı, Türkiye solunun değer yitirdiği bir sürecin ardından ve değer yitirtici etkiler birbiri ardına üzerimize çullanırken gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle bir sıçrama gücü oldukça yüksektir.

Artık iddiadan söz etmeyi bırakıyorum. Bu yazının amacı Türkiye solunun gelişim sürecinde "sosyalist birey"in koordinatlarını ve yönünü saptamaya çalışmak olacak.

SOSYALİST MİLİTANIN MİRAS KAVGASI

Türkiye'de sosyalistlerin devrimcilerin yaşam biçimlerine 80 sonrasının karşı-devrimci dalgasıyla nasıl bir şiddetle saldırıldığını anımsayalım. Bir ayağı burjuvazinin sopasında düğümlenen, fiziksel şiddetle beslenen bu saldırının entellektüel kanadını oluşturmaya soyunan bir eski solcu, liberal itirafçı soysuzlar takımı kısa sürede ortaya çıktı. Bu gerici saldırının kendisini bir yana bırakalım. Burada altı çizilecek olan sözkonusu dalganın solun içinde yarattığı sonuçlar olacak.

İki uç şekillenmiştir. Biri "biz değişmedik" ifadesiyle özetlenebilecek 80 öncesi devrimci yaşam tarzının ortodoksisi, diğeri kendine güvenini yitiren ve eleştirelliği yaşamlarının bir öğesi olmak yerine bizatihi yaşam biçimi haline getiren septisizm. Birinci kesimin hakettiği saygı, ikincilerin çoğu zaman umutsuz arayışçı yanları... Birincilerin açıkçası dogmatik ve gelişmeye kapalı kimlikleri ikincilerin ilkesiz savruluşları... Komünist militan kendi kimliğini, bu iki eksenin belirlediği sıkıştırılmış coğrafyada kurmaya girişti.

Bu sıkışmanın yarattığı, iç çatışmayı hep yaşadık. İnsanların "ayakta kalmalarına" olanak sağlayan işkencede direnme yiğitlemelerine, abartılı paylaşımcılıklarına sempatiyle bakmamak mümkün müydü? Ama bu yiğitlemelerle elele giden aydın düşmanlığına, kültür düşmanlığına, kendini geliştirme motivasyonun eksikliğine, siyasal formasyonun ilkelliğine tepki duymadık mı? Septiklerin geçmişe yönelik eleştirilerinin bir sürü ve çoğu önemli biçimsel yanlarına hak vermemek mümkün müydü? Peki bunların yerine umutsuzluk ve dejenerasyondan başka birşey koyamamalarına kızmamak?

1980'lerin bu iki kutup solcu tipolojisi kökenlerini, sırasıyla 1970'lerin devrimci hareketinden ve 80'lerin yenilgi psikozundan almışlardır. Ne yenilmiş bir dönemin ortodoksisi ne de yenilgi psikozu... Bunların dışında ve ötesinde bir üçüncü cephenin açılması, öncelikle nesnel ve maddi bir altyapının yokluğuyla karşı karşıya kalmıştır. Böylesi bir gelişme sürecinin başarıya ulaşabilmesi, bir masabaşı değerlendirme ve eleştirinin ötesinde bir kollektif oluşum ve bu kollektif oluşumun siyasal başarısını öngerektirir. Ancak başarının da, böylesi bir sürecin sağlıklı adımlar atabilmesinin de kimi ön koşulları vardır. Bunların da başında bir "köken", bir miras sorunu yer alır. Evrensel ve yerel kimi öğelerin eklektik olmayan bir mirasına oturtulmaksızın üçüncü cephenin açılabilmesi olanaksızdı. Açıkçası bu anlamda somut bir miras yoktu. Kastedilen daha tanıdık bir ifadeyle sosyalist hareketin sürekliliğinin sağlanamamış olması, siyasal aktivitenin ötesinde bir kimlik sürekliliğinin yitirilmesidir.

Dolayısıyla 1980'lerin ortodoksi ve septisizmden tatmin olmayan eski-yeni sosyalist kadroları kendi yollarının geçmişini de yeniden kurgulamak sorunuyla başbaşa kalmışlardır. Sosyalist militan tipolojisinin yeniden üretiminde birinci evre bir miras kavgasıyla tanımlanır.

Burada kısmi bir avantajın altı çizilmelidir. 80 sonrası karşı devrimci saldırının temalarının ulaştırıldığı kimi netlikler, bir karşı çıkışın ilk argümanlarının nerelere vurması gerektiğinde sosyalist militana yardımcı olmuş, ışık tutmuştur. Yalnızca sivil toplumcu Yeni Gündem dergisinin, reddiyeci anarşizan gençlik ve aydın çevrelerinin sloganlaştırdıkları bir temayı hatırlayalım: "Belirsiz bir gelecek için bugünü kaybetmeye değer mi" Bu temanın tam tersi, günün pisliklerini reddederek bir gelecek ütopyasına bağlanmaktır.

Yedi-sekiz yıl öncesinin sol liberalizmine karşı verilen kavga, bu anlamda yalnızca toplumsal uzlaşma fikrine, sosyalizmin karşısına çıkartılan demokratikleşme projelerine, işçi sınıfının tarihsel misyonunun reddine karşı marksist teorik ve ideolojik pozisyonların savunulmasından ibaret değildir. Bu savunu, Fransız Devrimi'nin tarihsel anlamını tartışmışsa, bir teorik hakkaniyetin tecellisinin ötesinde jakobenizmin devrimci tutkusu, siyasal mücadeleye bağlanma duygusunu da güncelleştirmiştir. Bu savunu, Türkiye tarihindeki burjuva devrimcilerini, Jön Türkleri, İttihatçıları tartışmışsa, kuru bir "doğru" tarih yazımının ötesinde bu topraklarda devrimci irade örnekleriyle bir duygudaşlık yakalanması sonucunu da vermiştir. Bu savunu basit bir darbeci, komplocu derekesine indirilmek istenen Lenin'e sahip çıkarken, leninizmi kendiliğinden süreçlere, nesnel konumlara teslim olmayan bir iradenin örgütlenmesi olarak da yüceltmiştir. Rus Narodnikleri'nin önüne dönemin batıcılarını, Robespierre'in karşısına Danton'u, devrimci teorisyen ve mücadeleci Marx'ın, karşısına li-berter bir Marx'ı Lenin'in karşısına konseyci/işçici muhalefeti, Stalin'in önüne Trotskiy'i koyan eğilimlere karşı girişilen mücadelelerde tekil sosyalist militan ya da aydın adayının kendi kişiliğine, kimliğine devşirebileceği, devşirmesi gereken bir etik yön vardır.

Türkiye'de sosyalist militan tipolojisinin geçtiğimiz on yılda kaydettiği bir mesafe varsa, içselleştirilen bir miras da vardır. Bu "babadan kalma" değil -elbette sıfırdan da değil, ama- yeniden kurulmuş bir mirastır.

PEKİ YA TÜRKİYE

Buraya kadar söylenenler bir ideolojik mücadelenin sosyalist militan tipolojisine kattıklarını özetliyor. Önünde sonunda bu "içe dönük" bir süreçtir. Eğer kurulan mirasın simgesel öğeleri, bir Robespierre, bir Lenin... soyut, dolayısıyla metafizik bir iradenin cisimleşmeleri olarak yorumlanmayacaklarsa bir adım daha atılmalıdır: Türkiye toprağı bu mirasın hakkını verecek bir militan tipolojisine, bu militan tipolojisi de tekil, ayrıksı bireylerin aritmetik toplamı değil sosyalist kadroların kollektif bütünü olarak yaşam bulabilecekse, böylesi bir siyasal mücadeleye ve onun kollektif öznesine ne denli nesnellik sunuyor, gelecek vaad ediyor?

Sosyalizm ve işçi sınıfı harekeli tarihsel olarak iki ayrı koldan akmışlardır. Kendiliğinden ve kısmi çakışmaların dışında marksizmin bu iki ayrı mecrayı birleştirmekle özgün bir kalkışı oldu. Emek-sermaye çelişkisinin bilimsel analizi proletaryanın bu temel üzerinde tarihsel misyonunun belirginleştirilmesi bu birliğin maddi zeminini belirler. Ama marksist sosyalizm, bu maddi zeminin bilincinde olmayan diğer sosyalizm türlerinin mirasçısıdır. Sınıfsız bir insanlık ütopyası, tarihsel olarak önce bir entellektüel tasarı biçiminde şekillenmiştir.

Ütopyanın kendinden menkul olmaktan çıkarılması gerekliliğini dayatan Aydınlanma'nın rasyonel düşünce dünyasıdır. Sosyalizm, kendisini teoride bilimsel kanıtlara, ideoloji ve siyasetle bir toplumsal güce dayamak zorunluluğunu kavramıştır. Marksizm bu tarihsel görevin altından kalkılması, komünizm ütopyasının somut insanların, işçi sınıfının taşıyıcılığına aktarılmasıyla, kendinden önceki sosyalizm türlerinden ayrılır. Buradan konumuzla bir analoji kurabiliriz.

Türkiye'nin sosyalist birikimi 1980 sonrasında geçmişle kendisini bağlayan damarların kopmasıyla, nesnel ve öznel bir yalnızlığa düştü. Türkiye toplumunun dinamiklerinden soyutlanmak nesnel, sosyalist hareketin kimlik sürekliliğinin kesilmesi öznel yalnızlıktır. Yukarıda değindiğim, bir kimliğin yeniden kurulması çabası, bu koşullarda kaçınılmaz olarak birinci adım olmuştur. Nesnelliğe kendisini nasıl bağlayacağını tartışabilmek için bile asgari boyutlarda bir öznenin varolması gerek.

Ancak açıkçası Türkiye solunun değişik kesimlerinin ilk toparlanmanın sonrasında giriştikleri arayış, tam da öznenin kendisini toplumsal dinamiklere müdahale edebilmek için nasıl bağlayacağı sorusunun çevresinde dönmesine karşılık, aslında öznenin iç oluşum süreçlerinin belirleyiciliğinde gerçekleşmiştir. "Öznelerin" asgari oluşumlarını tamamlayamamış olduklarını gösteren bu durum tartışmaların sonuçsuz kalmasına ya da bir dizi garabetin üremesine yol açtı.

Örnekler gerçekten çok.

TBKP-SBP girişimi likide olduğunu kabul etmeyen bir "özne"nin likidasyon dinamikleri üzerinde dengede durma çabası olmuştur. Son derece dinamik, o ölçüde dengesiz bir toplumda yeni reformizme zemin bulmak hayaldi. Bu girişim öznel süreçlerin toplumsal nesnelliğe yamanmaya çalışılmasından ibaret kaldı.

Devrimci kesimlerdeki birlik ve partileşme tartışmaları kendine güvensizlik ve iradesizlik örnekleri tarafından likide edildi.

Benzeri bir iradesiz, projesiz, hedefsiz, tartışmayı sürdüren Dev-Yol hareketi galiba sonunda kendisini bir özne olarak kurmaktan cayarak, kendiliğinden hareketin içine, sendika ve kitle örgütlerine doğru kaymayı seçiyor.

Ya da Türkiye'de sosyalist, militan/sosyalist insanın oluşumunu "Kürt aydınlanması"na bağlamakla kurtulmak isteyenler türedi. Kimileri, herhalde bu alanın dolduğunu görerek sosyalist militanın doğuşunu Alevi tekkelerine havale eder oldular...

Oysa sosyalizmin sınıfsal dinamiklerle bağını organik olarak kurmaksızın kendisini ayrı bir kimlik olarak "kurması", bizzat sosyalizmin ve marksizmin tarihsel rotasında vardır. Böylesi bir gelişimin belirli zaman ve mekanlar ölçeğinde yeniden yaşanması çok korkulacak birşey değildir. Ancak miras kavgasını belirli ölçülerde tamamlayan ve kollektif öznenin oluşumunda asgari güvene kavuşanların gözlerini kendi dışlarındaki maddi süreçlere çevirmeleri gerekir. Üstelik bu, siyasal bir hareketin asli işlevidir. Bu dönemeçte, öznel oluşum süreçlerinde sabitlenmek ve işi bir tür seçkinciliğe vardırmak mümkündür; Türkiye'de kimi kesimler de bu dönemeçte sınıfta kalmışlardır.

Seçkinciliğin karşı ucu ve maddi süreçlere kendini bağlamanın Türkiye'de en kolay yolu popülizm olageldi:

"Oysa aydınımızın yüz çevirdiği halk özgün bir kültür yaratabilmiştir. İnsanlığın kültür tarihinin en kültürsüz aydınına karşın, kültür tarihinin en kültürlü halklarından biri olmuştur." (Dr. Şükrü Günbulut "İstanbul Tipi Aydın" Teori sayı 33 Eylül 1992 s.55)

Türkiye'de sosyalist hareketin yeniden kuruluşuna soyunanlar her şeyden önce cesur olmalıdırlar. Türk toplumunda Kürt halkında, Alevi nüfus içinde, hatta emekçi sınıflarda sosyalist bir müdahaleye kucağını açmış bekleyen bir nesnellik aramak, bu ister kültürel öğelere, ister savaşkanlığa, ister mazlumluğa, ister demokrasi kültürüne referansla tanımlansın, lüzumsuz bir çaba olarak görülmelidir. Hiçbir kapitalist toplum gibi, Türkiye toplumu da bu anlamda bir sosyalist kimliğin üst üste çakışı-vereceği olanaklar zenginliği barındırmaz. Yine bir toplum, üzerine her istenenin yazılabileceği bir boş kağıt da sunmaz sosyalistlere. Tersine, nesne ile özne arasındaki gerilim ve çatışma esas kural, örtüşme ve uyum istisnai ve geçicidir.

Ama sosyalist öznenin kendisini topluma nüfuz ettirmek diye bir sorunu vardır. Bu sorun tam da bir mücadelenin konusu olarak tarif edilmelidir. Açıkçası önceden bir reçeteye sahip olmak mümkün değildir. Bu noktada yukarıdaki soru formülasyonunun geliştirilmesine ve düzeltilmesine ihtiyaç var. Soru kendisini yeniden kuran ve miras kavgasını tamamlayan sosyalist öznenin toplumsal süreçlere nasıl bağlayacağıydı. Düzeltme eki şu olacak: Miras kavgasının tamamlanması ve öznenin kendisini kurması ile "toplumsallaşması" birbirinden yalıtılmış iki ayrı evre değildir. Toplumsallaşma'nın araçları mirasın ve kimliğin edinilmesinde içerilmiş olmalıdır. Özne olmak nesneye nasıl müdahale edileceğinin yanıtlarından bağımsızlaştırılamaz. "Önünde sonunda içsel" olan süreçler, bir siyasal misyonun olsa olsa altbaşlığını oluştururlar.

Yukarıda söz edilen 80 sonrasının "üçüncü cephesi"nin oluşumunda bu yön de vardır. Liberter Marx yorumlarına karşı siyasetçi Marx'ın altı çizildiğinde, her tarihsel örnek için taban ve kitle söylemine sarılanların karşısına çıkıldığında, örneğin sosyalizmin ancak siyasal iktidar ve devlet aygıtıyla birlikte tanımlanabileceği gözetilmiştir. Ve, iktidar ve devlet nosyonları, Türkiye'de bir sosyalist hareketin Türkiye toplumuna ulaşmasının kritik halkalarıdır. Örnekler arttırılabilir; ama söylemek istediğim özetle şu: Öznenin oluşumunda hiçbir evrenin sonrakilerden özerk ve kendine özgü, o evrenin içselliğinde kalıcı çözümlere bağlanabilecek dinamikleri yoktur. Her adım, ulaşılmak istenen formasyona yakınlaşma kaygusuyla tasarlanır. Bu iç diyalektiğin zedelenmesi, uyumlu bir gelişimi olanaksızlaştıracak, hareketin kimi altüst oluşlardan geçmesini kaçınılmaz hale getirecektir.

Öznenin "toplumsallaşması" ve siyasallaşması boyutundan, bu sürecin parçası ve esas konumuz olan sosyalist militan tipolojisinin gelişimine geri dönebiliriz. Sosyalist militanın gelişmesinde elimizde kimi olanaklar var. Birincisi, sahiplenilen "miras"ın skolastik tartışmalarla değil, siyasal mücadelenin geleceğine referansla biçimlendirilmiş olmasıdır. İkincisi, mücadelenin bu bütünsellik akılda tutularak yürütülecek olması ve bu tür derinlikli bir mücadeleciliğin bizim sosyalist militan tipolojimize içsel olmasıdır. Üçüncüsü, Türkiye'nin

kendisidir: Bu ülke bugün dünyanın siyasal krize, sınıfsal çatışmalara, sosyalist siyasetin etkinlik kazanmasına en fazla olanak sunan coğrafyalarından biridir. Sosyalist militanın kendi kimliğini doruğa yükseltmesi için ihtiyaç duyduğu bir öge de içinde yaşadığı zaman ve mekanın bir devrimler çağı ile çakışmasıdır. Türkiye, tüm nesnel analizlerde böylesi bir çağın adayıdır. Üstelik bu ülkeyi "devrim çağı"na sokmayı kendisine misyon belleyen bir siyasal irade de mevcuttur.

SOSYALİST MÜCADELENİN İNSANI...

Sosyalist birey, sosyalist militan, sosyalist aydın, sosyalist kadro kavramları özdeş kılınmalıdır. Bu özdeşlik "elde var bir" değil. Mücadelemizin hedeflerinden bir tanesi de bu özdeşliğin kurulması olmalı. Bu tezin aydınlatılması gerekli bir yanı var. Bireysellik, militanlık, aydın olmak, kadro olmak... bunların ham tanımlarıyla farklı şeylerdir. Önlerine sosyalist sıfatının konulup birleştirilmeleri basit bir kelime oyunu değil, o sıfata da verilmiş bir içeriği düşündürtmelidir: "Yaşam biçimi" olarak kavranmayan bir "sosyalistlik", aynı anlama gelmek üzere "komünistlik" lugatımızdan silinmelidir.

Bunun için yeni bir icatta bulunmak da gerekmiyor. Ama unutulan kimi tanımları hatırlamak gerek. Marksist ile komünist sözcükleri iki farklı içeriğe denk düşer. Bir dünya görüşünü benimsemek Marksist olmak için yeterli kıstastır; komünist ise bir komünist partisinin, bir devrimciler örgütünün üyesidir.

Bireyselliğini, militanlığını, aydınlığını ve kadro kimliğini, kişiliğinin bu veçhelerini birbirlerine teslim eden marksistler Türkiye'de sosyalist hareketinin insanının tipolojisini belirleyecektir. Bu tipolojinin kimi yönlerine ilişkin hatırlatmalar yararlı olabilir:

(1) Yukarıdaki bütünsel anlamıyla sosyalist birey, sosyalizmi değil, sosyalist siyasal mücadeleyi yaşar. Bu bireyin somut görüngüleriyle yaşantısı sosyalist toplumun insanlarının nasıl yaşayacaklarına ilişkin tasarımlarımızdan önemli bir mesafede duracaktır.

(2) Bu kişilik, tarih ve toplum üstü çözümlemeler geliştirme iddiasındaki tıbbi bir "sağlıklı birey" tanımlamasıyla yer yer çelişecektir de. Kendisini bütünüyle bir mücadeleyle tanımlayan insan, bu mücadelenin karşısına çıkarttığı tehlike ve tehditlerden zorluklardan da zevk almasını bilir. Bu tehditlerin kendisi mücadeleyi çekici kılan unsurlar haline gelir. Bu bir mazoşizm türü değildir; illa bir benzetme yapılacaksa dalgıcın kendisini ölüme götürebilen derinlik tutkusu hatırlanabilir. Sosyalist mücadelenin insanı mücadelenin sorumluluklarını üstlenirken böylesi ölümcül bir tutkudan da beslenir.

(3) Sosyalist insan için, örgütlü siyasal yaşam biçiminin yaratabileceği en ciddi deformasyonlardan biri, dar ve somut anlamda politik olan mesaisini her şey haline getirmesidir. Sosyalist mücadelenin insanı gerektiğinde yalnızca dar ve somut politika ile yaşamasını bilecektir. Ama bu durumun kişiliğini darlaştırması, politikleşmenin depolitizasyona dönüşmesinden başka birşey değildir. Sosyalist mücadelenin insanı, değiştirmek için savaştığı

dünyaya vakıf olmalıdır. İnsanlığın tüm mirası ve bugünü komünistin ilgi alanında olmalıdır; bunların karşısında ya da safında taraf olmak için... Sosyalist mücadelenin kendisinin bu ilgiyi törpülemesi siyasetin dönüştürme gücünü kemireceği için tehlikelidir.

(4) Sosyalist mücadelenin insanının, yalnızca sosyalist kültürü, birikimi, diğer sosyalistlerle ilişkileriyle belirlenemeyecek bir etiği vardır. Yukarıda söylenen bir dizi öge bu etiğin parçalarıdır. İçinde eşitlikçiliğin, paylaşımcılığın, yardımlaşmacılığın, dayanışmanın, sevginin yeralacağı bir diğer belirleyici kategori, elbette bizzat sınıfsız toplum ütopyasından devşirilmiştir. Bir de "örnek olma güdüsü"nün belirleyiciliğindeki alanın altı çizilmelidir. İçinde yaşanılan zaman ve mekan sosyalistin değiştireceği nesnedir, ve nesnesine vurabileceği mesafede durmak bu görevin önkoşuludur. Dolayısıyla sosyalistin örnek olma kaygısı, önceden belirlenmiş kendi kimliğine sonradan eklenen pragmatik bir öge değil, etiğinin bir parçasıdır.

(5) Bu yaşam "kuralları" kendi içine kapalı bir ahlak sistemi oluşturmaz. Bu kuralların, birincisi ideoloji ve politika ile, ikincisi içinde bulunulan kollektivite ile bağlantısı vardır. İdeoloji ve siyasette her popülist yöneliş, her sağ eğilim komünist militan üzerinde sıradanlaştırıcı bir etki yapacaktır. Sıradanlaşmak, dönüştürülecek nesneye benzemek ve dönüştürme gücünü giderek kaybetmek demektir. Doğru görünen "komünistler de insandır" ifadesi bu nedenle reddedilmeli, Stalin'in abartılı görünen "biz komünistler başka bir kumaştan dokunmuşuz" ifadesine sahip çıkılmalıdır. Bu kumaşın solmamasının güvencesi yalnızca kurallarda değil, ideoloji ve politikadan kurallara uzanan bütünselliğin kendisindedir.

Türkiye'nin sosyalist insanı için sınıfsız toplum ütopyasına bağlanmak yetmez, devrime bağlanmak gerekir. Devrime bağlanmak yetmez, devrimi yapacak mücadeleye bağlanmak gerekir. Mücadeleye bağlılık yetmez, mücadelenin verileceği örgüte bağlanmak gerekir. Türkiye'de sosyalizm mücadelesine bu bütünsel bağlanmanın damgası vurulmalıdır.

KOLLEKTİVİZM; KOLLEKTİVİZMİN BUGÜNÜ...

Örgütlü bireyden söz ediyoruz. Örgüt, aygıtsal bir ifadeden kurtulmak istersek, kollektivite diyelim, sosyalist bireyin bu niteliklerini üretebileceği tek mekandır. Daha doğrusu, bu üretim ancak ve ancak kollektif olarak gerçekleştirilir; üretimin parçası olan bireylere de dağılır. Bu dağılımın eşitlikçi olması mümkün olmayacaktır. Saf bir eşitlikçilik beklentisini bir yana atmak gerekir. Esas olan kollektivite içindeki kimlik ve değer üretiminin sürekliliği ve her bireyin bu sürekli üretimin bilinçli parçaları özneleri ve nesneleri olarak kendilerini ortaya koymalarıdır. Burada bireyler, kendi başlarına "özne ve nesne" değillerdir. Özne olmak da, nesne olmak da kollektivitenin işidir. Bu dengenin kaçırıldığı kritik anda, insanların özneliğe soyunmaları ya da nesne konumuna düşmeleri durumunda, kollektif üretimin, topluluğun bir parçasının diğeri üzerindeki işlemine indirgenir.

Ama "kollektif bir kimlik geliştirme" işi, bu anlamda insanların birbirlerini çekiştirmelerine dönüşmemelidir. Kişilikli kollektif, bireyselliklerini birbirlerine değil bir kollektif bütüne teslim eden, insanlar üzerinde yükselir. Kişiliğini başka bir bireye teslim etmek sonuçta eksikli bir

bağlanma biçimidir.

Kollektivizmin bu misyonu yerine getirebilmesi tek bir anlama geliyor: Kollektivizm insanların tekil iradelerini aşan bir nesnelliğe sahip olmalıdır. Nesnelleşme bir sürecin sorunudur. Bir "tipoloji"den sözedildiği, kollektif kimliğin geri dönülmez temellere oturduğu moment, nesnelleşme ile de örtüşür.

Yukarıda Türkiye'nin önümüze çıkarttığı maddi olanaklar tartışılmıştı. Maddi olanaklar sosyalist mücadeleye de, sosyalist mücadele insanının da gelişimine her zaman elverişli olmak durumunda değil.

Kollektivizmin nesnel bir güç haline gelmesi, mücadele insanının gelişim koşullarını belirli bir ölçekte tesis etmek ve dış koşullara karşı koruma altına almak anlamına gelir. Başlarken altı çizilen iddiayı bir başka yönüyle tekrar etmek istiyorum: Türkiye'de tüm elverişsiz dış koşullara karşın "kollektif üretim"in sürekliliği artık güvence altındadır. Türkiye'de 1980'li yılların tarihi bir de böyle bir inşa sürecinin başladığı dönem olarak yazılacaktır.